

Nr 21.

Av herrar **Skoglund** i Umeå och **Mäler**, om utredning av frågan angående upprättande av en högskola i Norrland.

Utbildningsmöjligheternas demokratisering får icke bli endast ett slagord utan en realitet. För att nå dithän är det i första hand nödvändigt, att kostnaderna för utbildningen förminskas i sådan grad, att även obemedlade och mindre bemedlade begåvade ungdomar få möjlighet att ägna sig åt högre studier. Som det nu är, äro förhållandena i detta fall långt ifrån tillfredsställande. Urvalet till såväl läroverk som universitet och högskolor är alltfört i mycket hög grad ekonomiskt betingat. Avgörande blir sålunda i regel icke den unges fallenhet för studier utan fastmer föräldrarnas ekonomiska möjligheter att förverkliga en önskan att ge sina barn fortsatt bildning och utbildning. Under de senaste åren lär dock en ändring till det bättre ha inträtt, främst beroende på den ökade tillgången på stipendier av skilda slag. En ytterligare utvidgning av stipendieverksamheten är emellertid alltjämt erforderlig och önskvärd.

Till det erforderliga och önskvärda hör emellertid också, att utbildningsanstalterna fördelas över olika delar av landet. En spridning av utbildningsmöjligheterna inverkar nämligen alltid fördelaktigt på elevtillslutningen. Våra nyinrättade tekniska läroverk och andra utbildningsanstalter kunna lämna otvetydiga bevis härpå. Tillkomsten av dessa skolor och deras fördelning inom landet har följaktligen inneburit och kommer att innebära ökad tillgång på för olika uppgifter väl kvalificerat folk. För Norrland får detta sin allra största betydelse, alldenstund efterfrågan på utbildat folk där är större än inom andra delar av landet. Till följd av den expansion, som pågått och pågår på de ekonomiska, kulturella och administrativa områdena i Norrland, har det nämligen varit och är det alltjämt mycket svårt att ordna rekryteringsfrågan. Hittills har i allra största utsträckning rekryteringen av befattningshavare till mera betydande poster inom norrländska industrier, till kulturella institutioner, för administrationen o. s. v. skett från landets mellersta och södra delar, vilket medfört ett ständigt ombyte av dylika befattningshavare, som endast undantagsvis inrättat sig för ett kvarstannande i Norrland. Många gånger har det till och med visat sig omöjligt att erhålla tillräckligt kvalificerade krafter, något som särskilt varit fallet i fråga om högskoleutbildat folk. Givet är att arbetet inom skolor, verk och institutioner icke gagnas härav.

En utväg att uppnå bättre förhållande är givetvis den tidigare omnämnda utvidgningen av stipendieverksamheten. En annan vore måhända att till lämplig plats i Norrland förlägga en högskola. Tanken därpå är ingalunda ny. Förslag därom framfördes nämligen på sin tid av framlidne landshövdingen Arthur Engberg men vann icke då någon större anslutning. Frågan torde emellertid böra upptagas på nytt och därvid också prövas av riksdagen.

Underlaget för den ifrågasatta högskolan har avsevärt förbättrats under de gångna åren. Antalet gymnasier inom det planerade uppsagningsområdet — de fyra nordligaste länen — har ökat och utgör för närvarande 10. Under läsåret 1944/45 uppgick elevantalet i de övrenorrländska gymnasierna till åtskilligt över 1 400. Läger man till dessa siffror antalet gymnasier, som finnas i Hälsingland, kommer antalet att utgöra 12 och elevantalet att uppgå till minst 1 600 à 1 700.

Av intresse äro i detta sammanhang också befolkningssiffrorna. År 1944 utgjorde folkmängden i de fyra nordligaste länen jämte Hälsingland 1 027 673, vilket tal sålunda får betraktas som befolkningsunderlaget för en eventuell norrländsk högskola. För vartdera av universiteten i Uppsala och Lund ävensom för högskolorna i Stockholm och Göteborg utgjorde det samma för sagda år i medeltal uttryckt 1 392 418. Jämförelsen ger sålunda vid handen, att befolkningsunderlaget för en högskola för Norrland måste anses betryggande.

Frågan om högskolans förläggningssort låter sig icke besvara utan en ingående prövning. Tvenne platser kunna närmast komma i fråga, nämligen Umeå och Härnösand. Utredningen måste givetvis också omfatta frågan om högskolans organisation, om antalet fakulteter och vilka de skola vara, om bibliotek och institutioner m. m.

Under hänvisning till det anförda få vi hemställa,

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågan angående upprättande av en högskola i Norrland.

Stockholm den 15 januari 1946.

Gösta Skoglund.

Karl Mäler.